JĀNIS PRIEDKALNS

VĒSTURISKI NOZĪMĪGA VIENOŠANĀS

Lai apzinātu latviešu zinātniekus visā pasaulē un veicinātu viņu kopīgos akadēmiskos pasākumus, dokumentētu viņu akadēmisko un zinātnisko darbību, kā arī veicinātu mītnes zemes sabiedriskās domas izglītošanu, 1950.gada 1.jūlijā Ņujorkā tika nodibināta Latviešu akadēmisko mācībspēku un zinātnieku apvienība (LAMZA). Nebūdama politiska organizācija, LAMZA aktīvi iesaistījās par Latvijas brīvības un neatkarības atjaunošanu. Tās locekļi rakstīja un runāja arī par padomju okupācijas varas teroru un piespiesto rusifikācijas politiku Baltijas valstīs, par iedzīvotāju iznīcināšanu un piespiedu pārvietošanu, pārkāpjot Ženēvas 1949. gada 12. augusta 4. konvencijas noteikumus.

LAMZA 50 pastāvēšanas gados ir bijuši šādi prezidenti: profesori *Dr. sc. ing.* Pēteris Krūmiņš, *Dr. agr.* Pēteris Starcs, *Dr. sc. ing.* Ringolds Rafaels, *Dr. psych.* Eglons Kāpostiņš, *Dr. phys.* Valfrīds Osvalds, *Dr. math.* Viktors Līnis, *Dr. geol.* Alekss Dreimanis, *Dr. med.* Jānis Kļaviņš, *Dr. oec.* Nikolajs Balabkins.

Kopš 2001. gada LAMZA prezidents ir Rīgas Stradiņa Universitātes profesors *Dr. sc. med.*, *Dr. h. c.* Jānis Priedkalns. Līdz ar to LAMZA darbs no mītnes Ņujorkā pēc 50 gadiem daļēji pārvietojies uz Rīgu un integrējies Latvijas akadēmiskajās iestādēs. Par to liecina 2002. gada 7. maijā parakstītais Latvijas Zinātņu akadēmijas, Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas un Latviešu Akadēmisko mācībspēku un zinātnieku apvienības vienošanās protokols par sadarbību. Tajā izteikta apņemšanās stiprināt Latvijas un ārzemju latviešu zinātnieku darbu, apkopot citu ārvalstu zinātnieku Latvijas pētniecībai veltītus darbus, saglabājot tos Latvijas bibliotēkās, kā arī plaši attīstīt citus, dokumentā izklāstītus, sadarbības veidus.

VIENOŠANĀS PAR SADARBĪBU

Lai nostiprinātu Latvijas un ārzemju zinātnieku un institūciju sadarbību, sadarbības partneri apņemas:

1. Veicināt ārzemju latviešu zinātnieku un citu ārzemju zinātnieku Latvijas pētniecībai veltītu darbu apzināšanu, sakopošanu, to oriģinālu novietošanu Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā un kopiju izgatavošanu un novietošanu pazīstamās ārzemju krātuvēs. Ārzemju zinātnisko darbu arhīvus pēc iespējas apvienot ar Latvijas arhīviem pa zinātniskām disciplīnām.

2. Atbalstīt ārzemju latviešu akadēmisko mācībspēku un zinātnieku biogrāfiju un mutvārdu vēsturisko liecību sakopšanu (turpinot Pasaules Brīvo Latviešu Apvienības iesāktu mutvārdu vēstures dokumentēšanu) un oriģinālo materiālu novietošanu Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.
3. Veicināt ārzemju latviešu akadēmisko mācībspēku un zinātnieku privāto zinātnisko arhīvu un bibliotēku saglabāšanu un, pēc īpašnieku vēlēšanās, atbalstīt to pārvešanu uz Latviju, sadarbības partneriem katrā konkrētā gadījumā vienojoties par to novietošanu Latvijā.
4. Apzināt un atbalstīt Latvijas doktorantu studiju un zinātniskā darba iespējas ārzemju universitātēs, šo atbalstu savienojot ar jauno Latvijas zinātnieku apņemšanos atgriezties akadēmiskajā un zinātniskajā darbā Latvijā.
5. Sevišķi atbalstīt Krievijas latviešu akadēmisko mācībspēku un zinātnieku apzināšanu un viņu zinātnisko arhīvu iekļaušanu Latvijas krātuvēs, kā arī iespējamo viņu disciplinām atbilstošu darba vietu apzināšanu Latvijā.
6. Pēc iespējas atbalstīt/veicināt:
 - starptautisku zinātnieku konferenču rīkošanu Latvijā;
 - starptautisku zinātnisku žurnālu abonementu un mācību materiālu dāvinājumu Latvijas augstskolām;
 - ārzemju latviešu akadēmisko mācībspēku un zinātnieku vizītes Latvijā, docējot atsevišķus priekšmetus vai vadot speciālistu kursus, vai īstenojot cita veida palīdzību.
7. Paredzēt LZA – LLMZA – LAMZA kopējas balvas, godalgas un/vai stipendijas veidošanu.
8. Augšminēto mērķu īstenošanai sadalīt veicamos uzdevumus partneru starpā un nozīmēt triju minēto organizāciju prezidentu pārstāvjus šī sadarbības līguma īstenošanai.

Prof. Jānis Priedkalns, LAMZA prezidents

Prof. Baiba Rīvža, LLMZA prezidente

Prof. Jānis Stradiņš, LZA prezidents

Šis līgums iezīmēs jaunu posmu Latvijas un ārzemju institūciju zinātnieku sadarbībā Latvijas zinātnei svarīgu mērķu īstenošanai. Tajās apvienosies labas vēsturiskās pieredzes uzturētās tradicionālās sadarbības formas, kā arī attīstīsies un īstenosies jaunas, atbilstoši modernās zinātnes prasībām.

An Historical Agreement (Summary)

By Jānis Priedkalns

LLMZA was established in 1950 in New York by Latvian academics and scientists who had left Latvia at the time of the occupation of Latvia by the Soviet Union in 1944-1945. The aims of the organisation were to coordinate the activities

of Latvian academics and scientists world-wide, to document their teaching, research and publishing work, as well as to share with their host communities their knowledge of the terror of the Soviet occupational regime and the russification policies enforced by the Soviet regime in the occupied Baltic States, in contravention of the United Nations Geneva Fourth Convention of 1949.

For fifty years the headquarters of LAMZA were in New York, but since 2001 LAMZA has gradually transferred its activities to Latvia. In 2001 LAMZA elected Dr. Jānis Priedkalns, a professor of the Riga Stradiņa University in Latvia and a former Ambassador of Latvia to the United Nations in New York, to the office of its President. In 2002 in Riga LAMZA signed a protocol jointly with the Latvian Academy of Sciences and the Latvian Academy of Agricultural Sciences and Forestry undertaking to strengthen in various fields cooperative ventures between Latvian academics and scientists in Latvia and those abroad and to assist with the deposition of the scientific archives of Latvian scientists abroad in academic libraries in Latvia.

Jānis Priedkalns, Dr. sc. med., Dr. h. c., profesors

RSU Anatomijas un antropoloģijas institūts

Rīga, Kronvalda bulv. 9

Tālr. 7325057, fakss 7174758